Whitman despre Whitman

Gabriela HECTOR
Universitatea „Ştefan cel Mare"din Suceava

Abstract: Known as the "American Poet" who posterity claimed as a member of a free and independent nation, a democratic state centred on the divine providence, W. Whitman justifies his existence through the very metatext, writing that reflects on writing. Through this act, the providence has in store for him utility and verticality. In this paper, I focus on his poetic work seen through the interesting perspective of its relations with other texts belonging to the same author under discussion.
Keywords: *America*, *fellow*, *love*, *song*, *renaissance.*

America, o naţiune tânără, proaspăt constituită, a cărei independenţă a fost obţinută prin luptă, cu mari sacrificii umane, în urma unor bătălii crâncene, avea nevoie de o puternică susţinere morală. Psihologia mulţimilor a fost şi rămâne materia primă a oricărei noi politici şi, în marea majoritate a cazurilor, astfel de politici sunt orientate spre o direcţie opusă celei precedente. Şi cum poate omul să se arate solidar cu semenii săi în astfel de situaţii dacă nu prin cooperare şi o bună relaţionare? Ce poate fi mai bine primit în astfel de circumstanţe dacă nu un dar făcut din tot sufletul şi mai ales necondiţionat. Şi ce dar poate face un poet dacă nu propria sa poezie? Poezie căreia, în cadru festiv, sărbătoresc, i se conferă efecte taumaturgice. Sărbătoarea însăşi, evenimenţial, organizează existenţa umană, fiind constituită ca un element reglator între starea de libertate şi cea de constrângere. Trăind într-o atmosferă de efervescenţă democratică, Whitman a preluat de la un alt mare poet american, Emerson, tiparul poetului-profet a cărui menire este aceea de a-şi asuma rolul de călăuzitor şi mobilizator al maselor populare. Ca jurnalist, obişnuit cu cerinţele maselor, Whitman cunoştea foarte bine psihologia mulţimii şi ce impact puternic poate avea un discurs asumat şi convingător. Opera sa este conturată într-un mod interferent, ideile sale, exprimate alternativ în articole de ziar şi creaţii poetice, converg spre punctul nodal constituit din realitatea însăşi. Putem vorbi aşadar de un metatext auctorial whitmanian observând în poezia sa, într-o lectură actualizată, funcţia metalingvistică a limbajului expusă de Roman Jakobson în 1963 în lucrarea *Essais de Linguistique générale.* Deşi au existat anticipări terminologice despre interpretarea literaturii şi anterior, perioadei actuale îi sunt proprii anumite teoretizări şi formule moderne, făcându-se astfel distincţia dintre limbajul „primar", care are ca obiect realitatea extralingvistică, şi metalimbajul, cel care are ca obiect limbajul însuşi. Metatextualitatea este una din cele cinci tipuri de relaţii stabilite în text, identificate de Gérard Genette, relaţie ce defineşte statutul unui text care se prezintă drept comentariul unui text anterior. Deasemenea, prin metatextualitate se operează o altă deschidere exegetică asupra operelor literare.

BDD-A27351 © 2017 Editura Universităţii din Suceava
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 00:55:34 UTC)

În cazul lui Whitman observăm, pe de o parte, că poeziile sale conţin comentarii directe, operate la momentul compunerii iar pe de altă parte că există inserţii care reiau idei conturate şi susţinute atât în articolele publicate în periodice şi în cuvântările ţinute cu diverse ocazii, cât şi în celebra prefaţă pe care a ataşat-o primei ediţii a cărţii *Fire de iarbă*, volum pe care şi l-a editat singur în 1855. În această prefaţă, Whitman, verbalizând metatextul printr-un discurs literar, instituie un sacerdoţiu poetic prin aceea că „Marele poet", după propria afirmaţie, „jură artei sale" pentru a putea fi la înălţimea misiunii de a scrie „marele psalm al republicii". Pornind de la această premisă poetul îşi vede opera ca fiind cerută de împrejurări, de realitatea cea mai palpabilă şi aceste convingeri, care au luat contur treptat, de-a lungul anilor în care lucrul la gazete l-a ţinut mereu aproape de evenimentele societăţii americane, au fost transpuse poetic în volumul *Fire de iarbă*.

Devansând cu câţiva ani momentul apariţiei acestei cărţi, în articolul „Boz şi Democraţia", articol ce conţine pledoaria apărării scriitorului englez Charles Dickens (Boz fiind pseudonimul sub care el publicase la început), se regăsesc *in nuce* concepţiile lui Whitman despre misiunea poetului într-o societate democratică, despre fraternitatea dintre oameni, despre libertate. Dickens, ca urmare a vizitei făcută în America în 1842, în calitate de oaspete al naţiunii, a incriminat sclavia şi modul de viaţă american, subiecte fierbinţi pentru acea perioadă, iar acest fapt i-a adus scriitorului o multitudine de critici. Susţinând cauza lui Dickens, simţindu-se solidar cu acesta, Whitman îşi conturează într-un mod vizionar destinul poetic dând în acest articol o definiţie a ceea ce înseamnă pentru el un scriitor democrat: „este cel ale cărui pagini au tendinţa să distrugă acele pietre de hotar pe care le-au ridicat trufia şi tradiţia, creând deosebiri de netrecut între fraţii Marii Familii, să demaşte efectele legiuirilor tiranice de castă, să dea în vileag consecinţele miilor de nedreptăţi infiltrate prin tradiţie în ideea noastră despre justiţie, să ne facă să iubim semenii peste diferenţierea socială care-i aşază pe trepte deosebite, cu toate că fiinţele omeneşti se aseamănă ca verigile unui lanţ" [Whitman, 1956:333]. Această idee o regăsim ulterior în rândurile prefeţei din 1855, unde Whitman afirmă că: „Proba directă a celui ce vrea să fie cel mai mare poet este vremea de astăzi. Dacă el nu se inundă de epoca imediată ca de vastele maree ale oceanului, dacă nu este el însuşi opera transfigurată şi dacă lui nu i se deschide veşnicia care dă asemănare tuturor perioadelor şi aşezărilor şi proceselor şi tuturor formelor însufleţite şi neînsufleţite şi care este legătura timpului, el nu poate fi astfel" [Whitman, 1956:358], argumentând prin aceasta că pentru a putea fi scrisă o poezie pe măsura timpurilor, o poezie care să prezinte lumea obişnuită, aşa cum este ea, cel care o compune şi care aspiră la titulatura de *mare* poet trebuie să fie un bun cunoscător al realităţii. Mai mult, în această prefaţa, făcând comparaţie cu situaţia altor state, Whitman aduce laudă fiecărui cetăţean american, nu minimalizează calităţile nimănui dar ataşamentul său se îndreaptă mai ales către omul simplu, după cum el însuşi mărturiseşte: „Alte ţări se afirmă prin reprezentanţii lor; însă geniul Statelor Unite nu se vădeşte cel mai bine şi cel mai deplin nici în oficialităţile şi legislaturile lor, nici în ambasadorii sau autorii lor, nici în universităţi sau biserici, nici măcar în ziarele lor sau în inventatori, ci veşnic, cel mai mult, în oamenii de rând de la sud, de la nord, din apus, din răsărit, din toate aceste state, în toată puternica lor amploare" [Whitman, 1956:344]. Această prefaţă a avut ulterior multiple modificări făcute de autor dar a şi constituit material pentru câteva poezii editate mai târziu, după cum remarcă George Perkins în volumul *The American Tradition in Literature*:

> The first-edition text is important primarily because Whitman's reprints in prose collection in 1882 and 1892 show this essay decimated by the transfer of many of the prose phrases and sentences into eight poems which survived in Leaves of Grass; but the most fully affected were the three major poems, "By Blue Ontario's Shore", "Song of Prudence"

BDD-A27351 © 2017 Editura Universităţii din Suceava
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 00:55:34 UTC)

> and "Song of the Answerer". In this essay, the power of his prose is commensurate with his poetry. As an important expression of a theory of American literature it has continued to influence modern literature in general. [Perkins, 1981:878-879].

Posedând un real talent oratoric, dezvoltat în cuvântările ţinute în cadrul întâlnirilor partidului *Free Soil (Pământul liber)*, al carui membru era, Walt Whitman îşi edifică pe parcurs o formulă poetică ce are ca obiect realitatea concretă şi imediată, reflectare a unei lumi noi, a unei vieţi noi întemeiate pe principiile democraţiei, libertăţii şi umanismului. În poezia *Cântecul Universalului* din volumul *Fire de iarbă*, declară că, şi el, asemeni poeţilor antici, a fost predestinat îndeplinirii unei sarcini deosebite prin chemarea Muzei: „Vino, mi-a spus Muza,/ Să-mi cânţi un cântec, pe care nici un poet n-a/ cutezat să-l cânte,/ Cântă-mi Universalul" [Whitman, 1956:173]. Această exprimare poetică întăreşte concepţia whitmaniană conturată în prefaţa pusă în discuţie, conform căreia „Poeţii americani trebuie să cuprindă vechiul şi noul, căci America este rasa raselor. Exprimarea poetului american se cere transcendentă şi nouă" [Whitman, 1956:345].

În poezia *Cântec despre mine însumi* sunt transmise metatextual două informaţii care aduc în prim plan valenţa profetică a poetului american în viziunea whitmaniană. Prima se referă la vârsta pe care o are Whitman-poetul, un aspect pe care se simte dator să îl facă cunoscut. Dovedeşte prin aceasta faptul că anii pe care îi are îi dau dreptul de a se angaja în această misiune, făcând în mod vizibil analogia cu vârsta biblică minimă impusă de legea timpurilor celor care voiau să predice mulţimii. Cea de a doua informaţie certifică sănatatea trupească şi mentală, absolut necesare pentru a avea credibilitate în faţa lumii. Doar două sunt versurile care le cuprind dar ele condensează o întreagă existenţă umană limitată de început şi sfârşit după cum urmează: „Eu la ani treizeci şi şapte, sănătos, voinic, încep/ Sperând să nu mă mai opresc până la moarte" [Whitman, 1956:97]. În aceeaşi poezie, Whitman, raportându-se la vechile practici indiene, se consideră el însuşi un dar benefic, un *potlatch* care se oferă din iubire tuturor, total şi necondiţionat: „Mă sărbătoresc şi mă cânt/ Şi-n ceea ce spun despre mine vă puteţi încrede,/ Eu cu fiecare atom al meu vă aparţin" [Whitman, 1956:97].

Aceste relaţionări şi conexiuni cu structuri arhetipale din literaturile vechi sunt posibile datorită abordării textului cu o anumită distanţare, dintr-o perspectivă hermeneutică. În acest sens sunt notabile afirmaţiile făcute de Adrian Marino în volumul său *Hermeneutica ideii de literatură*, din care selectăm următorul fragment care face referire la aspectul amintit mai sus:

> Ea constituie un sistem de lectură, care la rândul său este orientat de preconcepte şi lecturi anterioare. Nu există lectură critică şi hermeneutică neutră, ingenuă. Ceea ce duce la concluzia, în ultimă analiză, că literatura îşi defineşte propriul său tip de lectură, iar tipul de lectura „prescrie" definiţia literaturii. [Marino, 1987:408]

Dacă rămânem în limita concluziei formulată de Adrian Marino şi citată anterior ne punem întrebarea: cum ar trebui citit Walt Whitman? Ce fel de lectură ar fi mai cuprinzătoare? Ar putea fi abordat doar dintr-o perspectivă pacifistă, ca fiind vocea care încurajează compasiunea, iubirea şi sentimentul de „brotherhood"? Ca răspuns iată, spre exemplu, un fragment din poezia *Unei femei de stradă*, în care imaginea sub care se recomandă poetul este cea care oferă protecţie şi încredere: „Fii liniştită – cu mine să n-ai grijă/- sunt, Walt Whitman, cel cu gândul/ slobod şi zdravăn ca Natura" [Whitman, 1956:237]. Dar Whitman poate să îşi schimbe perspectiva, de la empatia particulară cu o singură persoană, el poate deveni, aşa cum este cunoscut mai bine, purtător de cuvânt al maselor, mediator între omul simplu, care trăieşte realitatea, şi artiştii care fac realitatea să trăiască în operele lor, după cum este prezentat în poezia *Cântecul Expoziţiei*: „Pentru voi, pentru voi, surori sănătoase şi respectate,/ Îmi ridic eu glasul

BDD-A27351 © 2017 Editura Universităţii din Suceava
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 00:55:34 UTC)

cerând poeţilor şi artiştilor/teme mult mai măreţe,/ Teme care să preamărească prezentul şi realitatea,/ Care să facă pe omul simplu să-şi dea seama de/ măreţia drumului şi muncii sale zilnice" [Whitman, 1956:168]. Se observă că în poetica whitmaniană omul este înălţat de la starea simplă de indvid, chiar şi atunci când este inclus colectiv în totalitatea umană, la cea fundamentală, de creaţie divină, care îi conferă unicitate şi importanţă aparte.

În acele vremuri, la mijlocul secolului al XIX-lea, societatea americană se confrunta cu o problemă foarte controversată, aceea a eliberării sclavilor şi Whitman aduce în lumină faptul că menţinerea acestei stări contrazice tocmai idealul de libertate care a stat la baza luptei pentru independenţă a Statelor Unite. Militând alături de cei care luptau pentru eliberarea sclavilor negri de pe plantaţii, Whitman se întreabă şi îşi întreabă conaţionalii: „Oare *aceasta* e ţara şi *aceasta* e vremea în care să ni se spună că sclavia trebuie sprijinită şi extinsă?" [Whitman, 1956:342]. Arma cu care a luptat Whitman în mod predilect a fost cuvântul, şi conştient de puterea acestuia de a mişca masele, cu această armă el s-a pus în slujba semenilor săi. În eseul *Perspective democratice* Whitman identifică o problema universală a umanităţii, de natură socială şi religioasă care nu trebuie ignorată ci acceptată şi chiar exprimată în plan literar într-un mod cât mai original şi realist astfel încât să constituie reazemul „democraţiei americane". Literatura vizată de Whitman este o literatură alcătuită pe măsura spaţiului american şi a oamenilor care îl locuiesc, o literatură care să evidenţieze întreaga luptă a naţiunii pentru propria devenire. Cu prilejul cuvântărilor pe care le-a ţinut în memoria lui Abraham Lincoln, actant principal în lupta pentru democraţie şi de care poetul a fost foarte ataşat, marcat de războiul de secesiune (1861-1865) şi de consecinţele acestuia, Whitman îşi exprimă convingerea că: „O mare literatură va ieşi totuşi din epoca acelor patru ani, care conţine în ea secole de patimă, de furtună, de viaţă şi de moarte" [Whitman, 1956:465], nutrind speranţa că aceste evenimente nu se vor pierde în uitare.

Revenind la momentul de început al activităţii poetice whitmaniene, este de remarcat atitudinea angajată a acestuia. În contextul unor ample mişcări democratice, Whitman îşi asumă rolul de mare poet al naţiunii sale. Într-un mod didacticist, în prefaţa cărţii sale, el prezintă calităţile pe care o astfel de persoană trebuie să le întrunească: „Bardul american să nu delimiteze oamenii în clase, nici să nu preţuiască pe unul sau doi din cutare sferă de interese, nici dragostea cel mai mult, nici adevărul cel mai mult, nici sufletul cel mai mult, nici trupul cel mai mult – şi să nu fie de partea statelor răsăritene mai mult decât a celor apusene, sau de partea statelor din nord mai mult decât de-a celor din sud" [Whitman, 1956, 352]. În poezia *Cântec despre mine însumi*, această opinie este reluată astfel: „Am spus că sufletul nu e mai mult decât trupul/ Şi-am spus că trupul nu-i mai mult decât sufletul/ Şi nimic, nici chiar Dumnezeu, nu-i mai mare decât vreunul din noi" [Whitman, 1956:121], subliniind importanţa pe care o dă el umanului prin echivalenţa cu însuşi creatorul ei.

Am spus mai sus că arma de care s-a folosit Whitman a fost cuvântul şi, utilizându-l, Whitman a fost camarad al tuturor, sprijin al sclavilor, prieten al celor marginalizaţi, alinător al suferinzilor, tribun al poporului, luptător pentru egalitatea dintre oameni şi poet al democraţiei. Între ideologie, văzută ca un ansamblu de idei circumscris unui mod de a gândi, caracteristic unei epoci, şi literatură, Adrian Marino, în aceeaşi lucrare citată anterior, stabileşte un raport de interdependenţă:

> O ideologie intră totdeauna în conflict cu o altă ideologie şi cu instituţiile care o exprimă. Lupta de idei este însăşi esenţa sa. [Marino, 1987:337]

Angajat în lupta dintre vechi şi nou, Whitman se află de partea noului şi îndeamnă la câştigarea şi păstrarea libertăţii. Chiar dacă prezintă pe alocuri o formă de agresivitate verbală, poetul înclină spre latura unei toleranţe pragmatice, dovedind un spirit pacifist, şi pune în

BDD-A27351 © 2017 Editura Universităţii din Suceava
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 00:55:34 UTC)

poezia *Aud că m-au învinuit* propriul său comentariu, organizând astfel metatextual propria sa disculpare: „M-au învinuit că aş avea de gând/ să le distrug instituţiile./ Însă, la drept vorbind, eu nu-s nici pentru, nici/ împotriva instituţiilor,/ (Ce-aş avea oare de-mpărţit cu ele? la ce mi-ar sluji/ distrugerea lor?)" [Whitman, 1956:146]. Whitman, în poezia *Anului în curs*, se dovedeşte a fi conştient de faptul că atitudinea lui iese din tiparele obişnuite, şi adresează o întrebare prin care îşi arată mirarea că această stare de fapt nu a avut consecinţe grave: „Nici un glonţ pentru mine – pentru mine cel răzvrătit?" [Whitman, 1956:281]

Păstrând cadrul poeziei whitmaniene şi având în vedere impactul ei social, îl putem cita pe Adrian Marino care, analizând raportul dintre ideologie şi literatură, evidenţiază componenta activă a acestuia, componentă rezultată din inversiunile de valori care se petrec în sistemul dual pe care acestea îl alcătuiesc:

> Literatura n-ar fi deci, în toate împrejurările, decât „reflexul", „documentul" sau „instrumentul" unor idei sau ideologii denumite „programe", „teze", „mesaje", un discurs ideologic printre altele. Ceea ce duce la identificarea mecanică a literaturii şi la valorificarea sa în funcţie exclusiv de criterii ideologice. Rezultă de asemenea că absenţa sau slaba prezenţă a conţinutului ideologic anulează sau micşorează valoarea literaraturii, inclusiv sub raport „artistic". Declinul sau inexistenţa ideologico-politică a „semnificantului" ar echivala cu neantul literar. Dimpotrivă, prezenţa şi calitatea ideologiei face să sporească valoarea literaturii, inclusiv sub raportul valorii „artistice". [Marino, 1987:341]

Revăzută prin această prismă, poezia lui Walt Whitman îşi dovedeşte puterea de convingere şi dinamismul, dorind să asigure în principal o bază trainică piramidei sociale. Dar cum fiecare existenţă are un timp limitat, poetul are curajul unei priviri retrospective asupra operei sale raportând-o la cerinţele iniţiale şi la elanul de la început, el simţind nevoia unui bilanţ pe care îl realizează printr-o intervenţie metatextuală şi exegetică în poezia *Şi-acum, poeme vechi, vă las cu bine*: „(Mi-au fost sângele cald şi zvâcnetul vieţii, îndemn/ personal şi model, nu numai hârtie, slove/ de tipar şi cerneală)/ Fiecare cântec al meu, fiecare rostire din trecut/ îşi are lunga ei poveste,/ Despre viaţă şi despre moarte, despre răni de ostaş/ despre fericirea sau răul patriei mele./ (O cer! Ce vârtej şi ce convoi nesfârşit de lupte s-au / desfăşurat!/ Şi ce netrebnică zdreanţă e, faţă cu toate acestea,/ chiar cel mai bun dintre poemele mele!)" [Whitman, 1956:278]

Fiecare timp şi-a constituit propria sa literatură şi pentru ca această literatură să poată fi înţeleasă şi apreciată de cei cărora li se adresează trebuie să îşi dezvolte şi un limbaj propriu. Americanii obişnuiţi foloseau un limbaj comun şi nepretenţios, limbaj pe care Whitman şi l-a însuşit din dorinţa de a face posibilă comunicarea între el şi ceilalţi. Opinia lui despre ceea ce înseamnă limba unui popor a fost prezentată în articolul *Argoul în America,* unde poetul spune că: „Limba, să nu uităm, nu-i o construcţie abstractă a celor învăţaţi sau a autorilor de dicţionare, ci ceva care se ridică din munca, nevoile, legăturile, bucuriile, afecţiunile, gusturile lungilor generaţii de umanitate şi îşi are bazele, trainice şi largi, adânc înfipte în pământ. Hotărârile ei finale sunt creaţii ale maselor, ale oamenilor celor mai apropiaţi de viaţa concretă, având cel mai mult de-a face cu pământul şi marea. Limba popoarelor îmbibă totul, atât trecutul cât şi prezentul, şi este cel mai mare triumf al inteligenţei umane." [Whitman, 1956:504]. Fidel concepţiilor sale inovatoare, Whitman pune accent pe latura pragmatică a literaturii, ignorând canoanele şi regulile de construcţie, atât de preţuite în mediile literare europene, şi această atitudine transpare din rândurile articolului *Mărturisiri finale. Încercări literare* unde, încercând emoţiile unei noi ediţii a *Firelor de iarbă*, cea din 1882, se întreabă „Nu i s-a întâmplat niciodată cuiva ca în strădaniile ultime ale unei cărţi să se afle în întregime în afara regulilor tehnice şi

BDD-A27351 © 2017 Editura Universităţii din Suceava
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 00:55:34 UTC)

gramaticale dându-şi seama că orice adevărată producţie de mâna întâi are puţin sau aproape nimic de-a face cu regulile şi calibrele regulilor ordinare?" [Whitman, 1956:485].

Din cele notate până acum s-a observat că în prefaţa primei ediţii a cărţii *Fire de iarbă* Whitman a propus o cheie de lectură a poemelor bazându-se pe experienţa acumulată ca jurnalist. Cartea era adresată contemporanilor dar, fiind dedicată şi generaţiilor viitoare, avea în acelaşi timp un caracter testimonial. Ceea ce Whitman a dorit, identificarea cu propria operă, era totală. Completarea unor poeme cu pasaje din prefaţă ori frânturi din articole, compunerea altora noi având mereu ca sursă de inspiraţie cotidianul, experienţa şi impresiile personale au dus la rotunjirea operei sale printr-o continuă extindere concentrică. Astfel poetul a ajuns contemporan cu viitorul pe care îl prevedeau versurile sale. Mai târziu timpul îl obligă să se distanţeze, face parte din viitorul pe care l-a prevăzut dar existenţa sa devine un viitor paralel care îi permite o privire de ansamblu asupra întregii sale opere ce îi sugerează o nouă intervenţie notată în articolul *O privire în urmă spre drumuri colindate*, scris în 1888: „Aşa după cum toate operele vechi de imaginaţie se sprijină în felul lor, pe lungi şiruri de motive, deseori nemenţionate în ele, furnizând totuşi ideea bazei lor, fără de care nu ar fi avut nici o raţiune de a fi, la fel şi *Fire de iarbă*, mai înainte ca un singur rând să fi fost scris, pornea de la ceva diferit de oricare alte poeme şi, aşa cum se află, este rezultatul acelei unice porniri. Aş spune, deci, că ar fi o trudă inutilă să se purceadă la lectura cărţii mai înainte de a avea în minte acel decor şi acele calităţi pregătitoare" [Whitman, 1956:514]. Teama de a nu-i fi înţelese versurile pare să facă o reducere a publicului şi structurează un paradox în ceea ce priveşte accesibilitatea poemelor. Însă, contrar presupunerilor, avertismentul lui are menirea de a focaliza cititorul. În acelaşi articol, Whitman se confesează: „Am dorit să pun întreaga Uniune a Statelor în cântecele mele, fără nici o părtinire, ca de acum încolo, dacă trăiesc şi sunt citite, să fie tot atât de mult ale Nordului cât şi ale Sudului, tot atât de mult de-a lungul Pacificului cât şi al Atalanticului, în văile Mississippi-ului, în Canada, în Texas sau pe ţărmul de la Puget-Sound" [Whitman, 1956:522], dovedind prin cele spuse că universalizarea poeziei sale rămâne pentru poet un deziderat la fel de puternic.

Walt Whitman şi-a consacrat poezia unui ideal care nu putea fi atins străbătând distanţe ci parcurgând timp. Cântecele sale s-au adunat rând pe rând asemeni Statelor Americane - amalgam de etnii, rase şi confesiuni unite prin verticalitate - astfel că opera lăsată posterităţii poate fi percepută astăzi drept o replică literară a ţării sale, o unitate structurală de „poeme în poem". Privită din punct de vedere metatextual, poezia whitmaniană dovedeşte că, în pofida simplicităţii sale şi a limbajului neornat, ea posedă resurse ce se pot deschide unor noi interpretări ce ar putea face obiectul unor studii viitoare.

BIBLIOGRAFIE

Genette, Gérard, 1994. *Introducere în arhitext. Ficţiune şi dicţiune*, Bucureşti, Editura Univers.
Jakobson, Roman, 1963. *Essais de Linguistique générale*, Paris, Les Éditions des Minuit.
Marino, Adrian, 1987. *Hermeneutica ideii de literatură*, Cluj-Napoca, Editura Dacia.
Nagy, Rodica, 2015. *Dicţionar de analiză a discursului*, Iaşi, Editura Institutul European.
Perkins, George, 1981. *The American Tradition in Literature*, New York, Random House.
Whitman, Walt, 1956. *Opere alese*, Bucureşti, Editura de Stat pentru Literatură şi Artă.

BDD-A27351 © 2017 Editura Universităţii din Suceava
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 00:55:34 UTC)